

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки, іноземної
філології та перекладу

Протокол № 9 від 01.09.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

КОМУНІКАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань **01 Освіта**
Спеціальність **011 Освітні, педагогічні науки**
Освітній рівень **третій (освітньо-науковий)**
Освітня програма **Освітні, педагогічні науки**

Статус дисципліни

вибіркова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Розробник:

кандидат пед. наук, доцент

/Підписано КЕП/

Тетяна ДЕМЕНТЬЄВА

Завідувач кафедри

педагогіки, іноземної філології та перекладу

Тетяна ПОГОРЕЛОВА

Гарант програми

Шумський

Олександр ШУМСЬКИЙ

Харків
2024

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Комунікації в освітній діяльності» розроблена для здобувачів третього освітньо-наукового рівня, спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Метою викладання навчальної дисципліни «Комунікації в освітній діяльності» є формування системи теоретичних знань і використання закономірностей та інструментарію педагогічного спілкування та педагогічної риторики для забезпечення ефективної комунікативної взаємодії в професійній діяльності педагога, що також пов'язана з саморозвитком і самоактуалізацією викладача і направлена на розвиток і розкриття творчого потенціалу учасників освітнього процесу.

Контент навчальної дисципліни «Комунікації в освітній діяльності» для здобувачів третього освітньо-наукового ступеня визначається понятійним міжпредметним зв'язком між курсами «Компаративістика», «Дизайн та проектування освітньої діяльності», «Методологія і логіка педагогічних досліджень», «Лідерство в освіті».

Об'єктом дисципліни є набуття компетентності реалізовувати виконання професійних функцій в межах науково-дослідної роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теорії, принципи, методи, форми, функції, викладача в межах нової освітньої парадигми, застосовувати комунікативні педагогічні технології в освітній діяльності.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності
РН 1	ЗК 1, ЗК 3
РН 2	ЗК 3, ЗК 5
РН 7	СК 1, СК 3
РН 14	СК 7, СК 8

де РН 1. Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями в освітній сфері.

РН 2. Організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження в освітній сфері на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики.

РН 7. Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових

досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань в освітній галузі.

РН 14. Формувати розуміння основних теорій зростання та розвитку, генезису наукової думки у сфері управління змінами; проведення критичного аналізу змін у стані суб'єкта освітньої діяльності; вміння генерувати, обирати та обґрунтовувати шляхи його розвитку.

ЗК 1. Оволодіння загальнонауковою компетентністю спрямованою на формування системного наукового світогляду у предметній області і професійній діяльності.

ЗК 3. Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень із застосуванням кращих практик у професійній діяльності.

ЗК 5. Здатність до особистого і професійного розвитку.

СК1. Здатність до пошуку, обробки та аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових досліджень в освітній сфері.

СК 3. Здобуття глибинних знань з педагогіки, зокрема розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією.

СК 7. Здатність до аналізу, узагальнення та застосування міжнародного досвіду у сфері освіти.

СК 8. Здатність визначати стан і потенціал системи організації професійної підготовки у закладах освіти, зокрема оволодіння методикою аналізу освітньої діяльності у закладі освіти, проведення педагогічної діагностики та моніторингу якості освіти.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Комунікації в професійній діяльності педагога

Тема 1. Загальна характеристика спілкування.

Види комунікацій в освітній діяльності. Поняття про педагогічне спілкування. Предмет, об'єкт педагогічного спілкування. Принципи, функції, етапи та рівні педагогічного спілкування. Мета і завдання педагогічного спілкування.

Тема 2. Педагогічна риторика.

Становлення педагогічної риторики. Риторичний канон у мовленнєвій діяльності педагога. Особливості публічного мовлення педагога, його функції та цілі. Інформаційне, переконуюче, спонукальне, агітаційне, протокольне-етикетне мовлення у діяльності педагога. Побудова публічних виступів педагога. Жанри мовлення, тексти навчально-наукового стилю в мовленні педагога.

Тема 3. Техніка та культура мовлення педагога.

Мовленнєвий апарат. Голос і процес його тренування. Дикція. Інтонація. Паузація. Критерії культури мовлення (правильність, комунікативна

доцільність, точність висловлення, логічність, ясність та доступність викладу, виразність, естетичність, доречність). Мовленнєвий етикет педагога, етноетикет.

Змістовий модуль 2. Монологічне та діалогічне мовлення в освітній діяльності.

Тема 4. Пояснювальний монолог в професійному мовленні педагога.

Побудова композиції промови. Підготовка до публічних виступів.

Тема 5. Взаємодія педагога та аудиторії.

Врахування особливостей аудиторії. Портрет слухацької аудиторії. Форми подання інформаційного матеріалу навчального та наукового характеру. Засоби аргументації.

Тема 6. Основи полемічної майстерності педагога.

Спор, дискусія, полеміка. Культура спору. Засоби переконання опонента. Полемічні прийоми. Евристичні методи генерування нових ідей: мозкова атака, метод евристичних питань, метод багатовимірних матриць, метод інверсії, метод емпатії, метод синектики. Мистецтво відповідати на питання, робити репліки та зауваження.

Перелік практичних (семінарських) питань та завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1. Загальна характеристика спілкування	Активна участь на занятті (розгорнута бесіда)
Тема 2. Завдання 2. Теорія риторики	Опитування, оцінювання глосарію
Тема 3. Завдання 3. Техніка та культура мовлення педагога	Дискусія
Тема 4. Завдання 4. Мистецтво монологу	Моделювання, розгорнута бесіда
Тема 5. Завдання 5. Види і форми комунікації та взаємодії	Презентація
Тема 6. Завдання 6. Полемічна майстерність педагога.	Семінар

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1. Проаналізувати джерела з проблематики основи спілкування.	Вивчення різних підходів та теорій, які розглядають проблематику основ спілкування, узагальнення та порівняння результатів з різних джерел, створення аналітичного звіту, в якому підсумовуються основні

	здобутки та висновки з аналізу джерел з проблематики основ спілкування.
Тема 2. Завдання 2. Проаналізувати основні теорії комунікації.	Вивчення основних теорій комунікації, розгляд аспектів комунікації, які кожна теорія висвітлює, вивчення додаткових джерел, написання аналітичної роботи.
Тема 3. Завдання 3. Ознайомитися з основами риторики.	Вивчення основних понять риторики, дослідження сучасних джерел, складання публічного виступу, з використанням риторичних прийомів.
Тема 4. Завдання 4. Проаналізувати основні техніки мовлення.	Вивчення основ мовлення, аналіз лексичних та стилістичних засобів, вивчення структури тексту, вивчення технік підкреслення важливих моментів у мовленні, аналіз текстів з різних жанрів.
Тема 5. Завдання 5. Проаналізувати основні види та форми комунікації.	Ознайомлення з основними теоріями комунікації, класифікація видів комунікації, аналіз різних форм комунікації, визначення їхніх особливостей та властивостей, розгляд невербальних засобів комунікації, дослідження впливів сучасних технологій, таких як відеоконференції, месенджери тощо.
Тема 6. Завдання 6. Розглянути вплив мовної культури на становлення викладача як професіонала.	Ознайомлення з основами мовної культури, розгляд конкретних аспектів мовної культури, які можуть впливати на викладача, розгляд впливу мовної культури на міжкультурне спілкування в навчальному середовищі, вивчення навичок адаптації мовлення до різних аудиторій, підготовка до диспуту.

Кількість годин практичних занять та годин самостійної роботи в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності аспірантів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних освітніх технологій, серед яких: лекції проблемного характеру (тема 1), міні-лекції (тема 2), робота в малих групах, круглий стіл (тема 4, 5), мозкові атаки (тема 2, 3), кейс-метод (тема 6), презентації (тема 5), дебати, диспути, дискусії (тема 3, 5), проекти (тема 6).

Практичне заняття передбачає інтенсивну роботу в аудиторії. Воно проводиться у формі обговорення питань, дискусії, керованого викладачем або аспірантами, «круглого столу». На практичному занятті відбувається обговорення самостійно підготовлених аспірантами доповідей, презентацій, повідомлень тощо. Основними формами практичного заняття є розгорнута бесіда, диспут, «круглий стіл», інтерв'ю, семінар.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Система оцінювання сформованих у здобувачів компетентностей враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Комунікації в

освітній діяльності» охоплюють лекційні і практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей здобувачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, – 35 балів).

Порядок проведення поточного оцінювання знань здобувачів. Оцінювання знань та вмінь аспіранта під час лекційних та практичних занять і виконання самостійних завдань проводиться за такими критеріями:

Активна робота здобувача на практичному занятті оцінюється у 5 балів, в цілому кожне заняття (35 бали за семестр), самостійна робота – 5 балів (25 балів за семестр), поточний контроль (тестування) – 10 балів (20 балів за семестр), виконання та презентація індивідуальної роботи оцінюється у 20 балів.

Студент є атестованим за умови наявності у нього 60 балів та залікової роботи.

Здобувача вищої освіти слід вважати атестованим, якщо сума балів, отриманих за результатами підсумкового/семестрового контролю, дорівнює або перевищує 60. Максимально можлива кількість балів за результатами роботи впродовж усього семестру – 100 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Борова Т.А., З.В. Рябова, Г.Ю. Кравченко, О.О. Почуєва Педагогічний консалтинг: навч. посіб. Луцьк: Терен, 2019. 324 с.
2. Комунікації в освіті: історія, теорія, практика / За ред. О. Гомотюк. Тернопіль, 2020. 207 с. – Режим доступу: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42187/1/Monografija_removed%20%282%29.pdf
3. Педагогічна комунікація: практикум для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» освітнього ступеня магістр / укладач О. М. Фенцик. – Мукачєво: вид-во МДУ, 2019. – 162с. – Режим доступу: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3252/1/Fencik_Pedagogical_communication.pdf
4. Публічна комунікація: навчальний посібник / авт. кол.: В.І. Шарий, О.В. Черевко, Л.Я. Самойленко, А.О. Овчаренко, О.О. Дем'яненко, Б.М. Калініченко, В.В. Батушан, Н.О. Кравцова; за заг. ред. д. держ. упр. В.І. Шарого. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2020.– 330 с.

Додаткова

5. Бізнес-комунікації: навчально-методичний комплекс [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 075 «Маркетинг», освітньо-професійної програми «Промисловий маркетинг» / Укладач: Л.М. Шульгіна – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 151 с. – Режим доступу : <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/09649bd4-8ca8-4d3e-a6be-55c22f88f1b0/content>
6. Міжкультурна комунікація. Методичні рекомендації до практичних завдань і самостійної роботи студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" другого (магістерського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. Л. А. Євдокімова-Лисогор; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дані. (156 КБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. - 33 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26532>.
7. Pinkleton, B. E., & Austin, E. W. (Eds.). (2020). Communication Campaigns and Social Marketing. Routledge.

Ресурси Інтернет

8. Сайт ПНС імені С. Кузнеця. Дисципліна : Комунікація в освітній діяльності / Т. Дементьева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5081>